

Concert zondag 23 november 2008

Riko Fukuda en
Elisabeth Smalt

Hotel Vennendal
Nunspeet

randmeer
concerten

Inhoud

Programma

Over de musici

Toelichting bij het concert door Han Julius

Tips over muziekinformatie op het internet

Beknopt overzicht programma 2008/9

Contactadressen en concertlocaties

A decorative graphic consisting of seven red circles of varying sizes, arranged in a diagonal line from the bottom left towards the top right. The circles have a slight shadow, giving them a 3D appearance.

**randmeer
concerten**

5e Randmeerconcert - seizoen 2008/2009
zondag 23 november 2008 14.00 uur
Hotel Vennendal - Nunspeet

Riko Fukuda - fortepiano
Elisabeth Smalt - altviool

Joseph Joachim
(1831-1907)

Hebreeuwse Melodie op. 9 nr 2 (ca. 1888)

Niels Gade
(1817-1890)

Sonate in d op. 21

Robert Schumann
(1810-1856)

Märchenbilder op. 113 (1851)

1. Nicht schnell

2. Lebhaft

3. Rasch

4. Langsam, mit melancholischem Ausdruck

~ pauze ~

Robert Schumann
(1810-1856)

Adagio en Allegro in As gr.t. op. 70 (1849)

Johannes Brahms
(1833- 1897)

Sonate in Es op. 120 nr 2 (1894)

Allegro amabile

Allegro appassionato

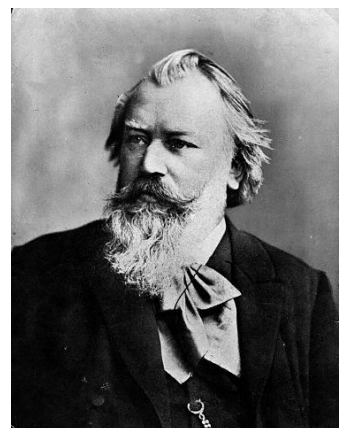
Andante con moto - Allegro

Joseph Joachim

Niels Gade

Johannes Brahms

Riko en Elisabeth spelen al jaren samen. Het Nepomuk Fortepiano Quintet, waar zij beiden deel van uitmaken, is hun gedeelde passie. Daarbuiten vormen Riko en Elisabeth een vast duo dat regelmatig optreedt in binnen- en buitenland

Riko en Elisabeth spelen bij voorkeur 19e eeuws repertoire vanwege hun voorliefde voor de historische fortepiano. Riko heeft fortepiano's uit alle periodes en landen tot haar beschikking en Elisabeth bespeelt een vroeg-19e-eeuws Italiaans instrument, een strijkstok uit die tijd en darmsnaren. Diverse componisten uit die tijd speelden overigens zelf altviool, zoals Beethoven, Paganini, Schubert, Mendelssohn en Joachim. In het Festival Oude Muziek 2007 verzorgde het duo een recital met werken van Brahms en Schumann, en dit concert werd in Duitsland (München) herhaald.

Riko Fukuda studeerde hobo en piano aan het Toho-Gakuën conservatorium in Japan. Zij kreeg een Nederlandse beurs om bij Stanley Hoogland aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag fortepiano te studeren. Riko maakte solo-cd's met werken van Pinto en Dussek (Olympia) en Haydn (Brilliant Classics). Nieuwe cd's met solowerken van Mendelssohn, Schubert en Chopin zijn in voorbereiding. Riko speelt regelmatig op het Festival Oude Muziek in Utrecht. Daarnaast is zij vaak te gast op festivals in Europa en Amerika: zo is zij vaste gast in het jaarlijkse festival van Sergiu Luca in Oregon en Houston. Als fortepianiste van het Nepomuk Fortepiano Quintet verzorgde zij, met Elisabeth Smalt op altviool, cd-opnames van kwintetten van Ries, Limmer, Hummel, Dussek en Onslow. Een cd met werk van Schubert en Cramer zal in december uitkomen; dit alles bij het Kruitvat-label Brilliant Classics.

Elisabeth Smalt speelt naast het Nepomuk Fortepiano Quintet in verschillende ensembles: momenteel het Brusselse ensemble Oxalys, het microtonale en spectrale Trio Scordatura en het Prisma Strijktrio. Zij volgde lessen en masterclasses bij o.a. Luctor Ponse, Nobuko Imai, Cees Dekkers, Wim ten Have, Thomas Riebl, Kim Kashkashian, Atar Arad, het Alban Berg Kwartet en György Kurtag. Elisabeth is jaarlijks te gast op het Internationale kamermuziekfestival Prussia Cove geleid door Steven Isserlis en is medeoprichter van het KlankKleurFestival. Cd-opnames maakte zij bij Q-disk, Vanguard Classics, Explicit, Tzadik, Mode Records en Brilliant Classics.

Kanttekeningen bij dit concert

De vier componisten van wie we op dit concert muziek zullen horen, leefden in een periode van slechts 97 jaren. Schumann werd geboren in 1810, Joachim overleed in 1907. Alle vier kenden elkaar, waren deels hechte vrienden en hebben elkaar dan ook in hun stijl van componeren beïnvloed. Schumann, was de oudste (maar kortst levende) van de vier. Hij beschouwde de 7 jaar jongere Niels Gade als zijn favoriete leerling, de 21 jaar jongere Joachim was zijn beste vriend en hij wierp zich op als beschermer van de 23 jaar jongere Johannes Brahms.

Robert Schumann, de jongste van vijf kinderen, werd als zoon van een boekhandelaar geboren in het niet ver van de Tsjechische grens liggende Duitse plaatsje Zwickau. Zijn literaire én muzikale gaven bleken reeds op jonge leeftijd en werden in sterke mate gestimuleerd door zijn vader. Zijn eerste pianolessen kreeg hij als zevenjarige. Maar zijn literaire ambities, gestimuleerd door werken van Schiller, Goethe en de Griekse tragedies, strekten lang om voorrang met de muzikale. Toch zou de muziek het op den duur winnen. In 1828 gaat Schumann naar Leipzig om rechten te studeren en pianolessen te nemen bij de beroemde muziekpedagoog Friedrich Wieck. Die keuze werd mede ingegeven door bewondering voor diens dochter Clara (1819-1896), een uiterst getalenteerde pianiste. Zij zou later, na een felle juridische strijd met haar vader, zijn vrouw worden.

Clara Wieck

Schumanns ambitie uit te groeien tot de 'Paganini van de piano' moest hij opgeven vanwege, door heftige oefeningen ontstane, ernstige blessures aan zijn vingers. Hij concentreerde zich daarom op compositie, waarvoor zijn talenten al in zijn vroege jeugd waren gebleken.

Schumanns leven is niet over rozen gegaan, hij leed erg onder psychische aandoeningen. Na een mislukte zelfmoordpoging in 1854 (hij sprong in de Rijn, maar werd gered) stierf hij twee jaar later in een inrichting voor psychisch zieken.

Het **Adagio & Allegro in As** (1849) ontstond in een zeer productieve tijd, volgend op een periode vol depressies. Oorspronkelijk geschreven voor hoorn en piano, is dit werk vermoedelijk een 'vingeroefening' geweest voor het kort daarna ontstane concert voor vier hoorns en orkest. Deze compositie is van zo'n uitzonderlijke romantische warmte, dat er bewerkingen voor andere instrumenten van zijn gemaakt, zoals die voor altviool.

Märchenbilder (1851). Schumann was één van de eerste componisten die kamermuziek schreef voor de altviool. Dit werk is ontstaan in slechts vier dagen. Het eerste en laatste deel brengen ons in een aan het Adagio en Allegro verwante atmosfeer. De beide middendelen vertonen een uitzonderlijke levendigheid.

De Deen **Niels Wilhelm Gade** behoort, met de Noor Edvard Grieg, tot de belangrijkste Scandinavische componisten in zijn tijd. Hij werd geboren in een muzikaal gezin in Kopenhagen. Niels kreeg zijn eerste vioollessen van zijn vader, waarbij zijn talenten spoedig aan het licht kwamen. Aangezien de familie het niet breed had, moest hij tot zijn vijftiende wachten tot hij een professionele vioolopleiding kon volgen, waartoe ook muziektheorie en compositie behoorden. Twee jaar later werd hij opgenomen in het Koninklijk Orkest van Kopenhagen en ontstonden zijn eerste composities. In 1840 won hij de eerste prijs in een compositiewedstrijd met een concertouverture. Maar zijn eerste symfonie werd verworpen door de Muziek Vereniging omdat het te Duits was! Hij stuurde de partituur naar Mendelssohn, die daarover zo enthousiast was dat hij de symfonie kort daarna uitvoerde met het Gewandhausorkest in Leipzig. Mendelssohns commentaar: "In lange tijd ben ik niet zó geraakt door zo'n levendig en mooi stuk muziek!".

In 1843 reisde Gade naar Leipzig waar hij Mendelssohn en Schumann ontmoette en een aanstelling kreeg als leraar aan de muziekacademie. Vijf jaar later moest hij echter naar Kopenhagen terugkeren omdat tussen Pruisen en Denemarken een oorlog was uitgebroken. Daar ontwikkelde zich zijn rol en reputatie in de

Deense muziekwereld snel. In 1850 kreeg hij de leiding van de Muziekvereniging en in 1861 een functie aan het Koninklijke Hof. Hij was organist, doceerde, schreef kritieken en dirigeerde de Deense premières van Bachs Matthäus Passion en Beethovens negende symfonie. Ook als componist was hij productief: tot zijn werken behoren acht symfonieën, een vioolconcert, piano-, orgel- en kamermuziek. Tot de laatste categorie behoort zijn vanmiddag gespeelde **violsonate nr.2** (1850). Gade schreef drie violsonates, waarvan de tweede algemeen wordt beschouwd als de meest aantrekkelijke. Hij droeg het werk op aan Schumann.

Joseph Joachim wordt beschouwd als één van de grootste violisten van zijn generatie. Hij werd in 1831 geboren in het plaatsje Kittsee in Oostenrijk, vlak bij de grens met Slowakije. Zijn voorouders waren Hongaren. Joachims talenten als violist bleken al snel: op achtjarige leeftijd werd hij door zijn ouders naar Wenen gestuurd om vioollessen te nemen. Als 12-jarige meldde hij zich bij het conservatorium in Leipzig, waar hij protégé van Mendelssohn werd die hem bij zijn muzikale ontwikkeling, vooral in de compositieleer, begeleidde. In dat jaar begeleidde Clara Schumann hem bij zijn eerste optreden in Leipzig en speelde hij Beethovens

violconcert in Londen, een stad waar hij menigmaal zou terugkomen. Na de dood van Mendelssohn bleef Joachim nog enkele jaren in Leipzig als leraar aan het conservatorium en concertmeester van het Gewandhausorkest. Na een korte periode in Weimar, aangetrokken door de reputatie van Franz Liszt, trok hij in 1852 naar Hannover waar een hechte vriendschap ontstond met Robert en Clara Schumann en Brahms. Hier beleefde hij een bloeitijd, onder andere door vele optredens met als begeleiders Clara Schumann en Johannes Brahms. De vriendschap met Brahms leidde tot een intensieve samenwerking waarvan Brahms de vruchten plukte bij het schrijven van zijn vioolconcert. Brahms droeg dit werk dan ook op aan Joachim die bij de première, onder leiding van Brahms, de solopartij vertolkte.

In 1866 – hij was inmiddels getrouwd met de mezzosopraan Amalie Weiss (eig. Schneeweiss) – verhuisde hij naar Berlijn, waar hij tot zijn dood in 1907 zou blijven. Niet alleen was hij hier oprichter en directeur van de Koninklijk Muziekacademie, hij vormde ook zijn eigen orkest en strijkkwartet. Het laatste werd al spoedig als het beste kwartet van Europa beschouwd. De **Hebreeuwse Melodie nr.2** (1855) is nog geschreven in Hannover. In dit stuk horen we de melancholie van een verdrukt volk, maar het vertoont tegelijk een onstuimige energie.

Johannes Brahms werd geboren in Hamburg als zoon van een 'dorpsmusicus', die zijn brood verdiende als hoornist en contrabassist in lokale ensembles, onder andere in het Stedelijk Orkest van Hamburg. Hoewel die zich de aanschaf van een piano niet kon veroorloven, liet hij toch zijn, al spoedig muzikaal gebleken, zoon pianoles geven. Op dertienjarige leeftijd kreeg hij compositielessen en die paste hij al spoedig toe bij het arrangeren van, veelal Hongaarse, melodieën voor het 'lichte orkest' van zijn vader. In 1853, tijdens een tournee met de Hongaarse violist Reményi, ontmoette hij Joseph Joachim in Hannover. Deze bracht hem in kennis met Schumann en diens vrouw Clara. Met hen en Joachim ontstond een vriendschap voor het leven.

Brahms heeft moeite gehad als componist erkenning te krijgen. Kritisch als hij was heeft hij veel van zijn jeugdwerken vernietigd. Gezien de grote populariteit van zijn grote voorbeeld Beethoven, durfde hij aanvankelijk aan het schrijven van symfonieën niet te beginnen. Hij beperkte zich daarom tot enkele proeven op dit gebied zoals de serenades Op.11 en Op.16 (de laatste met veel blazers en zonder violen!). Met deze werken en zijn eerste pianoconcert Op.15 heeft hij de waardering verworven die hij verdiende.

In 1868 gaat Brahms in Wenen wonen waar hij de rest van zijn leven zal blijven. Hier schrijft hij zijn eerste symfonie die verschijnt in 1876, waarmee hij als 'de ware opvolger van Beethoven' wordt beschouwd. Als hij in 1897 aan

leverkanker sterft laat hij een indrukwekkend oeuvre na, waaronder zijn laatste en schitterende kamermuziekwerken. Geïnspireerd door de 23 jaar jongere klarinettist Richard Mühlfeld die hij in 1891 ontmoette, ontstonden verschillende werken met klarinet, waaronder het klarinettrio opus 114, het prachtige klarinetkwintet opus 115 en de twee sonates met piano opus 120.

Sonate in Es Op. 120 Nr. 2. (1894). Van dit, oorspronkelijk dus voor klarinet geschreven, werk gaf Brahms zelf versies uit voor zowel altviool als viool. Afgezien van de 'Vier Ernste Gesänge' is deze sonate Brahms' laatste meesterwerk.

Han Julius
15 november 2008

Tips over muziekinformatie op het internet:

U kunt verschillende uitvoeringen van het Adagio & Allegro beluisteren op:

http://nl.youtube.com/results?search_query=schumann+adagio+allegro&search_type=&aq=f

Mp3-opnamen van de Märchenbilder kunt u downloaden via:

<http://asia.cnet.com/music/0,39058993,42979213p-2r,00.htm> (deze link werkt niet altijd)

U kunt enkele uitvoeringen van de Brahms sonate beluisteren, zowel met klarinet als met altviool op:

http://nl.youtube.com/watch?v=_tHHOgom54k

<http://www.youtube.com/watch?v=wCe7r7ErI58&feature=related>

<http://nl.youtube.com/watch?v=QKmNg-wg19A&feature=related>

Uitgebreide informatie over Joseph Joachim vindt u bij Wikipedia (Engels):

http://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Joachim

<http://www.klassika.info/Komponisten/Joachim/index.html>

De laatste site bevat informatie over veel componisten en een register van al hun werken!

Heel wonderlijk dat er op internet opnames zijn te vinden van Joachim. Zij moeten opgenomen zijn enkele jaren voor zijn dood.

<http://www.youtube.com/watch?v=f-p8YelQkxs> (Brahms Hongaarse Dans nr 1)

<http://www.youtube.com/watch?v=i3wysuAIDGc> (Bach Adagio g kl.t. 1904)

en van Niels Gade is informatie te vinden bij Wikipedia (Engels):

http://en.wikipedia.org/wiki/Niels_Wilhelm_Gade

Houdt u er rekening mee dat informatie op internet snel kan veranderen. Bovenstaande links (blauwe tekst) kunnen wij niet garanderen. De informatie kan verwijderd zijn of verplaatst naar een andere locatie. Door op de link te klikken komt u op de desbetreffende internetpagina. Als dat niet werkt kunt u de link kopiëren naar uw internetbrowser.

Agenda 2008-2009

- 1 vrijdag 19 september 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Storioni Trio Amsterdam
- 2 zaterdag 4 oktober 20 uur Ermelo Lukaskerk
Jupiter Strijktrio
- 3 zaterdag 18 oktober 20 uur Zeewolde Open Haven
Devich Trio
- 4 zondag 9 november 14 uur Harderwijk Catharinakapel
Carla Leurs & Anthony Romaniuk (viool, piano)
- 5 zondag 23 november 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Elisabeth Smalt & Riko Fukuda (viool, fortepiano)
- 6 zondag 14 december 14 uur Nunspeet Hotel De Sparrenhorst
Fancy Fiddlers
- 7 zondag 11 januari 14 uur Harderwijk Cultureel Centrum
Rotterdams Kamerorkest met Johan Noothout (trombone)
- 8 zondag 1 februari 14 uur Ermelo Lukaskerk
Ronald Brautigam (fortepiano)
- 9 zondag 15 februari 14 uur Nunspeet Hotel Vennendal
Lavinia Meijer (harp)
- 10 zaterdag 28 februari 20 uur Ermelo De Dialoog
Yoram Ish-Hurwitz (piano)
- 11 vrijdag 13 maart 20 uur Putten Kasteel De Vanenburg
Ensemble Oostenrijk-Jansen (sopraan, hobo, cello, klavecimbel)
- 12 zaterdag 28 maart 20 uur Zeewolde Open Haven
Párkányi Kwartet

Onze contactpersonen geven u graag informatie:

voor Nunspeet dhr. W.J. Bömer	E-mail: info-nunspeet@randmeerconcerten.nl Telefoon: 0341 252968
voor Harderwijk dhr. W. Molendijk	E-mail: info-harderwijk@randmeerconcerten.nl Telefoon: 0341 421704
voor Ermelo mevr. H. van Manen-Aartsen	E-mail: info-ermelo@randmeerconcerten.nl Telefoon: 0341 563634
voor Putten dhr. L. van Wijk	E-mail: info-putten@randmeerconcerten.nl Telefoon: 0341 353842
voor Zeewolde dhr. H. W. de Wit	E-mail: info-zeewolde@randmeerconcerten.nl Telefoon: 036 5223272
secretariaat dhr. R.G. Lemmens	E-mail: secretaris@randmeerconcerten.nl Telefoon: 0341 415593 Guido Gezellelaan 36, 3842 XM Harderwijk
financiën dhr. H. Berkouwer	E-mail: penningmeester@randmeerconcerten.nl Telefoon: 0577 411242 Hertlaan 3, 8076 PG Vierhouten
concertcoördinator: dhr. R.A. Norg	E-mail: coordinator@randmeerconcerten.nl Telefoon: 0341 551703 Margrietlaan 9, 3851 RS Ermelo
publiciteit/perscontacten: dhr. M. de Lussanet	E-mail: publiciteit@randmeerconcerten.nl
websitebeheer: concertbrieven: dhr. A.P. Kuiper	E-mail: webmaster@randmeerconcerten.nl E-mail: media@randmeerconcerten.nl
website Randmeerconcerten	www.randmeerconcerten.nl

aanvraag programmaboekje, zie secretariaat of vul het formulier op de website in.

Adressen van de concertlocaties:

Ermelo	De Dialoog	Raadhuisplein 4, 3851 NT
Ermelo	Lukaskerk	Landgoed Veldwijk 3853 LC
Putten	Kasteel De Vanenburg	Vanenburgerallee 13, 3882 RH
Zeewolde	Open Haven	Kerkplein 8, 3891 ED
Harderwijk	Catharinakapel	Klooster 1, 3841 EN
Harderwijk	Cultureel Centrum	Stationslaan 26, 3842 LA
Nunspeet	Hotel Vennendal	Vennenpad 5, 8072 PX
Nunspeet	Hotel De Sparrenhorst	Eperweg 46 8072 DB
Zeewolde	Open Haven	Kerkplein 8, 3891 ED

Randmeerconcerten

klinken

als kamermuziek in uw oren!

zeewolde
harderwijk
nunspeet
ermelo
putten
randmeer concerten